

Skapelsens problem

Den som i det sekulariserade samhället söker sig till en kyrka för att finna mening och sammanhang i sitt liv torde bli förbryllad av allt skapelsepredikande i kyrkan.

Sommaren — särskilt den första skira delen — är skapelseförkunnelsens tid i svenska kyrkor. Psalmer och predikningar uttrycker skapelsens lov och vi tackar Gud för naturens skönhets och skapelsens mysterium. Det är vackert. Men inte oproblemiskt.

I kyrkan utgår vi från att skapelsen är god. Det onda har kommit in i världen genom människan och hennes fria vilja. Den bokstavstroende anser att Adam frestades av ormen och åt av kunskapens träd och att det så blev fel. I mer samtida utläggningar talar vi ofta om att människan förstör skapelsen genom den tekniska och materiella utvecklingen som skapar orimliga risker för liv och lem genom utsläpp, förgiftning och sårbara konstruktioner. Och visst kan vi behöva be Gud om förlåtelse för våra tillkortakommanden och brister i förvaltarskap. Men allt ont är inte människans fel. Ormen fanns där redan i paradiset — om vi vill tro på den berättelsen — och alla jordbävningar, naturkatastrofer och sjukdomar kan inte hänföras till människans tankar och gärningar. Skapelsen framstår varken som god eller ond, snarare amoralisk. Få tror i dag — som annars människor gjort i alla religioner genom historiens gång — att det finns en gud som straffar och belönar människor genom att ingripa i och manipulera naturen.

Skapelsen är faktiskt inte vacker överallt och inte hela tiden. November är ingen månad för skapelseteologi i Skandinavien. Och i stora delar av världen är naturen inte av det slag att Du tackar Gud för den. Den naturromantiska skapelseförkunnelsen i Norden om sommaren är faktiskt påfallande provinsial.

Den religiöst och kristet oskyldige människa som i det sekulariserade samhället ändå söker sig till en kyrka för att finna mening och sammanhang i sitt liv torde inte så sällan bli förbryllad av allt detta skapelsepredikande i kyrkan. Hon har knappast sökt sig till kyrkan för att förstå de biologiska och fysiska processerna.

Måhända är de här enkla iakttagelserna en karikatyr, förenklad till pinsamhet. När skapelseteologerna säger att Gud har skapat världen och bryr sig om hela sin skapelse är ju utgångs-

punkten att kristen tro rör hela livet och inte bara en liten religiös sfär. Det är en markering mot en personlig omvändelseförkunnelses privata försnävning och fromma isolering av det kristna livet i ett slags sektgemenskap utan kontakt med vardagen och världen. Därvidlag borde vi alla vara skapelseteologer.

Men för den skull måste vi också få uttrycka att kristen tro är något annorlunda. Det enda vi vet om Gud är Hans uppenbarelse i Jesus Kristus. Och den Jesus vi möter i evangelierna är snarare en motkraft och ett korrektiv i skapelsen. Han visar att det finns en annan ordning än skapelsens, en som inte drivs av styrka och makt. Det vi lär av Jesus är att vi kan ha och leva i ett hopp och våga ta ansvar trots ondska och elände i världen, också det som inte människan skapat. Vår första gudstjänst ska alltid vara att i Jesu efterföljd tjäna vår medmänniska och att följa Jesus bland de nedersta och mest elända i tillvaron. Däri ligger livets mening och vår djupaste tro.

Sedan får vi ändå hoppas på en vacker sommar.

Icke våld och Mellanöstern

Israel har äntligen lättat på (om än inte helt hävt) blockaden av Gaza. Av både humanitära och politiska skäl var det nödvändigt.

Det innebär också att biståndsbåtaktionen för en månad sedan, vad aktivisterna själva och Israel än säger, till en del blev en framgång. Däremot vågar vi inte tro att den också var en seger för ickevåldet som kampmedel. Någon form av våldsamt motstånd föregick dödsskjutningarna på den stora turkiska färjan i konvojen.

Under många år var konflikten i Israel och Palestina fången i en vedergällningens helvetescirkel, där varje försök till förhandlingar och kompromisslösningar stoppades i en ständigt uppåtgående våldsspiral. Icke våldsaktioner skulle kunna peka på nya möjligheter. Det lilla hopp som ändå finns i dag är den löftesrika ekonomiska utvecklingen på Västbanken under palestinskt styre. Den måste besparas provokationer i form av nya bosättningar eller konfrontationer i Gaza som sprider nytt våld.

Utrikespolitik svår valfråga

Carl Bildt blev utrikesminister 2006 trots att han suttit i styrelsen för samma ryska energibolag som står bakom den omstridda gasledningen i Östersjön. Mitt i årets valrörelse inleds en förundersökning om folkrättsbrott i Sudan mot det oljebolag där han också varit styrelseledamot.

Samtidigt blir opinionen alltmer skeptisk till Sveriges militära närvaro i Afghanistan och till Nato. Somliga rödgröna vädrar morgonluft och ser en möjlighet att göra utrikespolitiken till valfråga.

Men Carl Bildt har hittills skickligt låtit oljan rinna av sig. Om inte de rödgröna före valet lanserar en utrikesministerkandidat med lyskraft — och det verkar osannolikt — kommer han trots allt vara en tillgång för alliansen i valet. Och även om svenska soldater för första gången någonsin befinner sig i strid under en valrörelse är inte Afghanistan en blockskiljande fråga.

Sändaren ledare nr 13 2010

Afrikas hjärta

Kongo står både för kolonialismens brott och den politiska självständighetens misslyckande. Missionens kyrkor har inte förmått skapa försoning och hållbar utveckling.

Det är något särskilt med Kongo. Stort och väldigt mitt på den afrikanska kontinenten utgör Kongo sinnebild och schablonbild av Afrika — mörkrets mystiska hjärta, den storartade, närmast obetvingliga naturen, de hänsynslöst exploaterade naturrikedomarna, de ständiga konflikterna och krigen, de oskyldiga människorna i de isolerade byarna till synes låsta i oföränderlig fattigdom och underutveckling.

Kongo står både för kolonialismens brott och den politiska självständighetens misslyckande. Till historien hör Stanley och hans upptäcktsfärder och den sällsamme belgiske kungen Leopold som bakom idealistiska paroller mot slavhandel byggde upp ett grymhetens välde i sin privatkoloni. Det blev för 50 år sedan en illa förberedd politisk självständighet med omedelbara regionala utbrytningsförsök, inbördeskrig och FN-ingripande med så olika martyrer som den revolutionäre förste premiärministern Lumumba och den diplomatiskt korrekta FN-chefen Hammarskjöld. Snart följde namnbyte till Zaire och årtionden av skräckvälde under diktatorn Mobutu, allt i kalla krigets skugga. Efter det demokratiseringsförsök men också nya inbördeskrig, massvåldtäkter och förnyade FN- och EU-insatser.

Detta Kongo Kinshasa firar nu sin 50-åriga självständighet. Men födelsedagen 30 juni bjuder inte bara på gästande belgisk kung och andra dignitärer utan också stigande spänningar inför val senare i år och — symboliskt och av säkerhetsskäl — begravningen av landets ledande företrädare för mänskliga rättigheter Floribert Chebeya som mördades i början av juni, sannolikt med landets säkerhetstjänst inblandad.

Under alla dessa våldsamma år har missionärer och biståndsarbetare från svenska frikyrkor varit verksamma i Kongo. De har skapat församlingar och kyrkor, byggt skolor, sjukhus och vägar. Några, som baptistpionjären E V Sjöblom, har också gått till historien för kritiska avslöjanden av koloniala grymheter. Därmed är också Kongo för generationer i våra sammanhang sinnebild för ”yttre mission” som det hetat. Missionens betydelse har värderats och omvärderats i omgångar. Slutbetyget har blivit allt bättre de senaste åren. Trots att missionen tidigare har klandrats för naiv omvändelseiver, sitt beroende av kolonialmakten och för att ha vidarefört hierarkiska maktmönster i kyrka och samhälle, säger kritiska röster i dag, både på plats i Kongo och i Sverige, snarare att missionärerna drog sig tillbaka för tidigt. Det var självklart rätt att efter kolonialismens fall skapa inhemska, självständiga kyrkor. Men missionärerna skulle ha blivit kvar.

Som missionsvänner i Sverige kan vi misströsta och sörja att missionen och den kristna tron inte kunnat skapa bestående försoning, sammanhållning och hållbar utveckling. Men i Afrika finns ändå hoppet och insikten att kristen verksamhet underifrån — som missionen — har ett budskap och en verksamhet av långsiktig bärkraft.

Mitt i de fortsatta rapporterna om fruktansvärda övergrepp under kriget i östra Kongo får vi sedan några år också andra bilder från västra och centrala Kongo (senast i en vardagslivsserie i Sändaren i våras). Ute i byar och församlingar anas ny trygghet, självinsikt och egenansvar där en förnyad svensk missions- och biståndsinsats måste bidra i ömsesidighet.

All verksamhet kan få bidrag

I Sverige tror vi på det sociala kapitalets välsignelser: Både politiken och ekonomin fungerar bäst där människor är engagerade i så många och skiftande föreningssammanhang som möjligt. Att de mest olika ungdomsorganisationer får statsstöd för sin verksamhet är därför logiskt.

När Sveriges Radios undersökande journalister den senaste tiden upprörts över statliga pengar till evangeliserande skolrörelser och religiösa ungdomsorganisationer med kritisk syn på homosexualitet har de skjutit på för mycket på en gång. Skolan måste naturligtvis vara öppen

för föreningar som utanför lektionstid vill omvända dem de möter vare sig det gäller religion eller politik. Om de sedan skulle missbruka yttrandefriheten för förtal eller bryta mot diskrimineringsförbud på grund av ras, kön eller sexuell läggning ska det prövas rättsligt. Det sociala kapitalets betydelse för en långsiktig demokratisk samhällsutveckling innebär att vi måste leva med att stat och kommun stöder en hel del som vi annars ogillar.